

Еколошки аспекти на одржливиот развој

Концептот на „одржлив развој“ вклучува три главни компоненти: еколошка, социјална и економска, каде што првата се смета за најважна. Еколошката компонента се заснова на принципот на усогласување на нашите потреби со потребите и капацитетите на природата. Игнорирањето на овој принцип ќе го наруши системот, со што се намалуваат достигнувањата во економската и социјалната сфера на.

1. Временска рамка на поимот одржлив развој

Терминот „одржлив развој“ првпат беше спомнат во 1972 година во Стокхолм на Светската конференција на ОН за човековата средина. Најпрво се применуваше на социјални и економски полиња со проблеми околу отворањето на работни места, конкурентноста на претпријатијата, регулирањето на демографијата и слично. Подоцна се применуваше и во областа на животната средина.

Денес овој термин најчесто се поврзува со еколошки проблеми и безбедност. Една од причините за тоа е публикацијата од 1987 година на извештајот на Меѓународната комисија за животна средина и развој насловен „Нашата заедничка иднина“, познат и како Извештај Брунтланд. Таа беше првата која упати строго предупредување дека околината почна да се менува и дека има потреба да се тргне по нов пат на развој.

Беше во 1992 година, на Светската конференција на ОН за животна средина и развој во Рио де Жанеиро, каде на терминот „одржлив развој“ му беше доделен еколошки аспект како приоритет. Во центарот на конференцијата беше прашањето за брзо растечката еколошка закана поврзана со пренаселеноста, трошењето на незаменливите природни ресурси, загадувањето на животната средина.

Во септември 2015 година светските лидери ја усвоија Агендата за одржлив развој од 2030 година и нејзините 17 цели. Во преамбулата на Агендата, светските лидери потврдија дека се: „Одлучни да ја заштитат планетата од деградација, вклучително и преку одржлива потрошувачка и производство, одржливо управување со нејзините природни ресурси и преземање итни активности за климатските промени, за да може да ги поддржи потребите на сегашните и идните генерации“. Целта до 2030 година е да се покаже како подобрувањето на животната средина ќе донесе не само социјални, туку и економски придобивки.

2. Цели за одржлив развој на животната средина

Можеме со сигурност да кажеме дека повеќето од Целите за одржлив развој се вкрстени, но неколку од нив конкретно се однесуваат на еколошките аспекти, како што се:

Цел 11 Одржливи градови и заедници: Да се направат градовите и човечки населби инклузивни, безбедни, еластични и одржливи

Цел 12 Одговорна потрошувачка и производство: Да се обезбедат одговорни модели на потрошувачка и производство.

Цел 13 Акција за справување со климатските промени: Да се преземат итни мерки за борба против климатските промени и нивните влијанија.

Цел 14 Живот под вода: Зачувување и одржливо користење на океаните, морињата и морските ресурси

Цел 15 Живот на копно: Заштита, обнова и промовирање одржливо користење на екосистемите итн.

3. Можност за одржлив развој во сегашни услови

Со индустријализацијата на производството се менува обемот и начините на користење на природните ресурси. Ова се должи и на брзото искористување на природните ресурси. Енергетскиот потенцијал е исцрпен, што значи дека социо-економскиот развој е намален. Сето ова неконтролирано трошење на ресурси доведува до еколошка криза. Развојот во речиси секоја сфера од животот зависи од подобро управување со животната средина.

Растот на економијата не може да се смета како показател за одржлив развој, бидејќи на многу начини е во спротивност со еколошкиот поглед на поимот одржлив развој. Денешната економија се заснова на остварување максимален профит и обезбедување раст на производството без да преземе многу последици за општеството и природата. Намалувањето на ресурсите и решенијата за еколошките проблеми не се земени предвид.

Општо земено, во светот повеќе земји трошат повеќе од ресурсите отколку што можат да закрепнат. Оваа нерамнотежа треба да се промени, инаку намалувањето на природните ресурси може да доведе до глобална еко-катастрофа.

Според ОН, повеќе од 30% од површината на светот е деградирана и не може да обезбеди суштински ресурси за своите граѓани. Овие места се карактеризираат со екстремна сиромаштија, болести, недостаток на храна и вода и луѓето ги напуштаат тие места. Вооружени конфликти и природни катастрофи се исто така поттик за овој бегалски бран.

4. Одржување на одржлив развој

Одејќи со ова темпо на трошење на природните ресурси, прашање на време е кога ќе се исцрпат сите ресурси. Потребна е нова стратегија за управување со животната средина. Тоа треба да оди со веќе достапните технологии во насока на зголемување на енергетската ефикасност, намалување на еколошкиот интензитет на производството и развој на природните ресурси врз основа на принципите на „зелена“ економија. Овие технологии би помогнале во управувањето со водата, земјиштето и шумите, како и подобро предвидување на природните катастрофи.

Потребни се и нови технологии за одржување на одржливиот развој. Овие технологии треба да се засноваат на принципот на управување со обновливите извори на животна средина, првпат споменат во 1992 година на Светската конференција на ОН за одржлив развој. Оваа транзиција може да биде можна само со инвестирање во науката и дозволување на научниците да ја вршат својата работа без интервенции од луѓе кои не знаат ништо за тоа.

Ресурси и дополнително читање:

1. Osipov, V. I. (2019). Sustainable Development: Environmental Aspects. Herald of the Russian Academy of Sciences, 89(4), 396–404. doi:10.1134/s1019331619040087
2. <https://www.unep.org/evaluation-office/our-evaluation-approach/sustainable-development-goals>
3. <https://ceobs.org/armed-conflict-environmental-protection-and-the-sustainable-development-goals>